

ԱՍԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԲ ԶՕՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ՊԱՏԳԱՍԸ

ԲԵԹՂԵՆԵՄԻ ՍՈՒՐԲ ԱՅՐԵՆ.

ԺՈՂՈՎՈՐԴ ՀԱՅՈՑ ՈՐ Ի ՍՓԻՒՍ ԱՇԽԱՐՀԻ

Ծննդեան այս հրաշալի ատմությունը գիշերուան մէջ, դժբախտաբար միայն հրեշտակներու բերնով է որ մարդկութեան կը տրուի խաղաղութեան աւետարար. «Յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հանութիւն»: Կ'ըսենք այսպէս, բեկուած սրտով, որովհետեւ կ'ապրինք ժամանակի մը մէջ, ուր չարիքն կործանաբար սպառնալիքները տակաւ կը բազմանան, եւ խորունկ անհամաձայնութիւններ եւ անհասկացողութիւններ իրենց բեմը կը յարդարեն ամէն օր, մին ի հեռու կս միւսին: Անտեսուած անարդարութիւններ կան, հզօրներու արգելիչ նանկերուն ենթակայ:

Մանուկ մըն է այս գիշերուան ծնող Աստուածը, որ կը քնանայ յարդիւն վրայ մտորին, բայց որ պիտի նստի գահուն՝ շինուած գերութեան ծանրութեան ներքեւ կեդ սրտէն եւ իմաստութեան ծառաւ հոգիներէն: Պիտի ազատ մարդերը օրերու գերութենէն, նիւնելով իր հոգիին հունիքը սրտերուն խորը, հոն բուսցնելու համար արհալիրութեան կարմիր եւ հեմակ ծաղիկներ, նման մարդոց վերհերուն:

Հոգին, որ կը մարդանայ հրաշքովը երկնքին, միակ ուրախութիւնն է որ չի խաբէր: Մոռնալ պահ մը տարիները՝ որ մեզ գերեզմանին կը մօտեցնեն, վերջապահաւ, մոռնալ մարդկային հպարտութիւնը, իմաստութեան ունայնութիւնը, զգողութիւնները կեանքին, եւ զգալ ինքզինքը անմեղ ու բարի, նման խանձարուր քակող մանկան, մեծագոյն հեշտանքն է բոլոր անոնց՝ որոնց հոգին սկսեւ է սեւնալ տարիներու մուրէն եւ որոնց ցրբները անկարող են այլ եւս երկնքին բոցէն կիզուելու, պատմելու համար քաղցր խորհուրդը այս գիշերուան:

Աւելաւոր պէտք ունէր այս գիշեր մարմին առնող Սուրբ Հոգիին, որ կրակի պիտի վերածէր մեր կարը, պղծութիւն ու գունատ մեր խորհուրդներուն պարզելու օտարութիւն հրաշքը, ընելով մեզ նման մանկան՝ ելած ձեռքէն Աստուծոյ: Հոգին որ չի գար մեզի այս աշխարհի ուժերէն, որ յաւերժական ժայթքն ու բխումն է լոյսի եւ սիրոյ, որ մեզի կը բերէ հաւատարմութիւն որ տրուած է մարդուն, իր կեանքը պայծառակերպելու աստուածային մէջ եւ տանելու զայն յաւերժին:

Աւետարանի սրբազան աւանդութեան համաձայն, Յիսուսի ծնունդը աստուածային էր եւ գերբնական: Քննութեան ենթարկել այս իրողութիւնը, ինչպէս փորձեցին ընել մարդիկ բանականութեան օրէնքներով, պիտի նշանակէր մարդուն համար իրագործուած երկնային խորհուրդը, ստեղծագործութիւնը՝ կոպիս եւ զգէտ դարբինի մը ձեռք տալ, որ ան իր մուրհով զայն սրբազան փորձէ:

Գիտութիւնը դաբեով փորձած է լուսաբանել Յիսուսի ծագման հրաշալի պատմութիւնը, զայն մարդկայնացնելու բուռն նիգերով, բայց ան կը

մնայ աստուածային խորհուրդ, անհունութեան հորիզոնին վրայ ձգուած պայծառ շամանգաղի մը նման, առանց անմիջներու հաշուոյն թանձրացեալ ըմբռնում դառնալու:

Կեանքի հրամայականները փոխուած են, քրիստոնէութեան ոգին եւ դասական մշակոյթը դարերուն՝ որ կը պատմուեանէր այդ ոգին, այսօր գեղեցիկ վերջամասցութիւններ կը թուին ըլլալ: Դրամը արժեչափն է դարձեր կեանքին, ամէն ինչ առիւննող եւ դիմագեղծող: Կ'ապրինք անկման մէջ եղող աշխարհի մը մէջ, փռեկեցուած անբուժելի հակասութիւններով: Ձկայ հոգեկան ապահովութիւն. մարդը կ'ապրի սուսի, ռճիւրի եւ սսուերներու աշխարհը: Մարդկութիւնը իբրեւ բարոյական հասկացողութիւն՝ հոգեվարիէ մը կ'անցնի, հման անոր՝ զոր ունեցաւ հին աշխարհի վախճանից, երբ քրիստոնէութիւնը այդ կործանումին կը բերէր կարելի փրկութիւնը, շրջելով արժէքներու տախտակը եւ նիւթէն դուրս հաշելով անգնդասոյց ոգեղէնը մարդուն:

Այսօր պատկերը աշխարհին աւելի մեծ չափերու վրայ կը կրկնէ այդ ողբերգութիւնը: Օրերը որ մերն են, լեցուն են ազմուկով եւ անձկութեամբ: Տնեստական գործօնները դարէ մը ի վեր կը բաժնեն մարդուն հոգեկանը իր միւս մասէն: Եւ տակաւին տիրապէսման բնազդն ու եսապաշտութիւնը ազգերուն, անասնական անգործութիւններու կ'առաջնորդեն մարդը իր ընկեր մարդուն դէմ, ախտաբանական նկարագիր հագնելու չափ: Քրիստոնէական մարդկայնականութիւնը, մարդեր համեղբայրութեան զգացումին մէջ զանգեւլու, փոխուած է ցեղային անչասողականութեան, վերբռնիկեցնելով մարդերու մէջ անասնական բնազդներ: Պատերազմներու պատճառներէն մին ալ հոգեկան այս խորունկ այլացումն է:

Քսաներորդ դարուն տակաւին կան անհասներ ինչպէս ժողովուրդներ՝ որոնք արիւնի պաշտամունքը կը վերածեն քաղաքակրթական հրամայականներու, հաւատալով թէ ստանց պատերազմի անըմբռնելի է կեանքը եւ նոյնիսկ յառաջդիմութիւնը:

Ձեմք դատեք պատմութիւնը, սակայն գիտեմք թէ յաղթանակը նոյնիսկ եթէ պատերազմիկներու ժպտի, քիչ անգամ անոնց կը պատկանի: Պատերազմները միայն տնեստապէս չէ որ կ'աղիատցնեն ժողովուրդները, այլ կը խամբեն անոր ծաղիկը, կը բթացնեն անոր զգայնութիւնը եւ կը թողուն աղկաղկ, հաւմանդամ սերունդ մը իրենց ետին: Պատերազմը ուրիշ բան չէ, բայց երբեմն բան, երբեմն բառասուն տարիներու այս երազին կործանումը՝ կոյր եւ պատահական ուժերու գրոհին մէջ: Հին առածը՝ «մահ պարտուածներուն», պէ՛տ է շրջել, քսելու համար «մահ յաղթողներուն»:

Խաղաղարարները սիրով կը տանին պայքարը չարին դէմ, անոնք գիտեն քանզի պատճառները խռովութեանց, որոնց հոգին վեր է պայքարէն: Խաղաղութեան կարօսը ճիշդ է եղած դարերով տառապող մարդկութեան, կեանքի մութ, հեւագին եւ արիւնոտ ծփանքներուն դիմաց: Այդ ճիշդ այսօր աւելի քան շատ քան եւ քարճացած է կեանքի անհամաչափ եւ տրտման գնացքին համընթաց, եւ դարձեր սուր եւ ցաւագին աղաղակ մը՝ միլիոններու հոգիէն քարճացող:

Ս. Էջմիածին, Ս. Ծնունդ 1987

Ամեն. Տ. Եղիշ Արհապ, Տէրտէրեան,
Պատրիարք Հայոց,
Երուսաղէմ

Սիրեցեալ Եղբայր Մեր,

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնից հոր ոգեւնչումով յղում ենք Ձեզ մեծ աւետիսը մեր Փրկչի՝ Յիսուսի Քրիստոսի հրաշալի Ծննդեան ու Աստուածայայտութեան, աղօթքով սրտաբուխ որ Սուրբ Ծննդեան պատգամը՝ խաղաղութեան ու ի մարդիկ հանութեան, հզօրապէս հնչի մեր օրերի աշխարհի վրայ՝ բոլոր սաղմոսերգուի մարգարէութեան՝ «Ողորմութիւն եւ ճշմարտութիւն պատահեցան, արդարութիւն եւ խաղաղութիւն համբուրեցին»:

Մեր աղօթքն է նաեւ որ խաղաղութեան մի աշխարհի երկնքի տակ, անվճանգ ու խաղաղ գոյատեւի եւ շինարար վերելք ապրի մեր մայր Եկեղեցին ու մեր հաւատարմոր ժողովուրդը ի Հայաստան և սփիւռս աշխարհի, կերտելով առաւել պայծառ իր ապագան, միշտ խանդավառ ու լաւատես, վերածնունդ մեր մայր հայրենիքի արդի ծաղկումով:

Մաղթում ենք ջերմապէս որ Տէրը ամուսնան պահի ձեր պատմական Սուրբ Աթոռը եւ Ձեզ պարգեւի քաջաոգիւթիւն՝ երջանիկ հովուապետութեամբ, մեզապէս լուսառաս պանդանելով ձեր Եկեղեցիներն ու կրթական եւ մշակութային հաստատութիւնները:

Շնորհի Սուրբ Ծննդեան եւ Աստուածայայտութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ ձեզ այժմ եւ միշտ. Ամէն:

Եղբայրական սիրով ի Քրիստոս՝

Վ Ա Զ Գ Է Ն Ա.

Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Այս մտածումով քեզի կ'աւանդեմ, ժողովուրդ Հայոց, Յիսուսի ծննդեան աւետիսը: Շարունակեալ յաւերժի ծննդեան եւ մարդուն աստուածացումին: Մի ամպոսեր յոյսիդ պայծառութիւնը, որքան ալ դառն ըլլան օրերու բերումները եւ քրքերուդ մատուցուած բաժակները: Մեզի հետ միասին այս գիշեր ձեր երկիւղած էութեան խորեւէն երգեցէ՛ք հայ երթորդին ծննդեան օրհնութեան սրտառու հրաւերը. «Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի, որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ. որդի մարդկան օրհնեցէ՛ք, զի վասն մեր մարմնացաւ»: Այսպէս են երգեր դարերով մեր ցեղէն անոնք՝ որոնց նայուածքը լեռներն ի վեր քալել է գիտցեր, թոթափելով իրենց հոգիներէն դարերու ժանգն ու փոշին, բերելու համար մեզի այս գիշերուան Աստուածորդայն ծննդեան հաւատքը: Մայրացնենք մեր հոգին այս գիշերուան մեծ խորհուրդովը, նման մեր պապերուն, որոնք դարեր բարունակ կաւէն ու հողէն վարդեր հանեցին, զեղումի երելով գիշերները եւ բանալով դռները երկնքին, իջեցնելով Աստուածորդին իրենց սրտերուն մէջ եւ մտքի գաղղ ընթանութեան:

19 Յունուար 1987